

50. Uhuvveti Engelleyen Durumlar ve Çözümleri

Peygamber Efendimiz müminleri birbirine bağlayan kardeşlik duygusunu tehdit eden virüsleri bir hadislerinde şöyle dile getirir:

"Sakin zanna yer vermeyin. Zira zan, sözlerin en yalanıdır. Tecessüs etmeyin, haber koklamayın, rekabet etmeyin, hasetleşmeyin, birbirinize buğuz etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin, ey Allah'ın kulları, Allah'ın emrettiği şekilde kardeş olun. Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona (ihânet etmez), zulmetmez, onu mahrum bırakmaz, onu tahkir etmez. Kişiye şer olarak, müslüman kardeşini tahkir etmesi yeterlidir. Her müslümanın malı, kanı ve ırzı diğer müslümana haramdır. Allah sizin dış görünüşlerinize/kalıplarınıza bakmaz, fakat kalplerinize ve amellerinize bakar. Takva buradadır – eliyle göğsünü işaret etti- Sakın ha! Birinizin satışı üzerine satış yapmayın. Ey Allah'ın kulları kardeş olun. Bir müslümanın kardeşine üç günden fazla küsmesi helâl olmaz.

Büyük kavgaların sebeplerine bakıldığında zan yoluyla ileri sürülen fikirlerin bunda önemli bir rol oynadığı görülür. Tabii ki bu su-i zandır. Hüsn-ü zan ise her zaman kârlıdır. Doğru çıksa isabet eder. Yanlış çıksa kaybetmemiş, gıybet etmemiş ve önemli bir kavgayı önlemiş olur. İnsanları en çok rahatsız eden bir başka şey de insanların özel hâllerini araştırmaktır (tecessüs). Oraya buraya kulak kesilip onu bunu dinlemek bir hastalıktır. Oysaki bu, ahlâkî olmadığı gibi insanların birbiriyle olan münasebetlerini bozmada da birebirdir.

Su-i zan, tecessüse kapı aralar, tecessüs de gıybete giden bir yol açar. Şeytan bu yolu işletmek, genişletmek için uğraşır. Bundan sonrası daha da vahimdir ki gıybet iftiraya, iftira ifke, ifk de şirke götüren bir koridora dönüşebilir.

Gıybet kısaca, doğru olan ve söylendiğinde muhatabın hoşnut olmayacağı bir şeydir. İftira ise birisi hakkında yalan söylenmesidir. Bir kişinin gıyabında yalan söylendiğinde ise hem iftira hem gıybet günahı işlenmiş olur. Bir de ifk vardır ki bu da "bir şeyi ya da sözü ters çevirmek, döndürmek" anlamına gelir. Siyer tarihinde "İfk Hadisesi" olarak yerini alan vakada, Hazreti Âişe validemize yapılan iftiranın "ifk" olarak tanımlanmasının bir

hikmeti, Rabbimizin bu iftiraya doğrudan cevap vermesi, hakikati ters yüz edenlerin sözlerini yüzlerine çarpmasıdır. Hazreti Âişe annemize yapılan iftira Efendimize, Efendimize yapılan iftira da Allah'a yapılan bir iftiradır. Kur'ân âyetlerinde ifk, şirk yerine de kullanılır:

"Siz Allah'ı bırakıp sadece birtakım putlara tapıyor, asılsız sözler uyduruyorsunuz. Bilmeniz ki Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, size rızık veremezler. O halde rızık Allah katında arayın. O'na kulluk edin. Ancak O'na döndürüleceksiniz." (Ankebût, 29/17).

Üstad Bediüzzaman'ın ifadesiyle, "Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var."

Bu yüzden küçücük bir su-i zandan şirke kadar giden bir yol olabileceği akıldan çıkarılmamalıdır.

Başkalarını dinleme, bir insan hakkı ihlâlidir aynı zamanda. Fert plânından devletler plânına kadar tecessüs/casusluk yani insanların gizli hâlini araştırma, çirkin ve zararlı bir illettir. Dünya savaşları yüzünden iyice artan casusluk çalışmaları bugün insanlığın huzurunu tehdit eden en büyük âmillerden biri olmuştur.

Rekabet, eğer hayırda ve güzelliklerde, yıkımadan yapılan bir yarışma ise bunu Kur'ân-ı Kerîm teşvik eder.

Ama rekabet, beraberinde başka gayr-i ahlâkî tavırları getiriyorsa bu, rekabet bahanesi altında işlenen başka günahları akla getirir.

Bir mânâda çekememezlik ve kıskançlık da diyebileceğimiz "haset", mü'min kardeşinde olan güzel bir hasletin sadece kendinde olmasını isteyip onda olmamasını arzulamaktır. Diğer bir ifadeyle bir ferdin, kendisinde olmasını istediği değişik vasıf veya mevhibelerin (Allah'ın ihsanları), başkasında bulunması karşısında duyduğu bir iç rahatsızlıktır. Dolayısıyla mü'min haset edemez. Haset, insanın iyiliklerini, sevaplarını, ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi yiyip bitirir ve onun ruhunu öldürür.

Yine Efendimiz'in ifadesiyle hasetle iman bir kalpte beraber bulunmaz.

Mü'min ancak gıpta edebilir. Mü'min, kardeşinde olan bir güzel hâli beğenir, kendinde de olmasını arzu edip o güzel hasletin kardeşinden gitmesini arzu etmezse ona gıpta etmiş olur.

Kardeşliği tehdit eden virüslerden bir tanesi de insanların birbirlerine karşı enâniyet kokan davranışlarda ve sözlerde bulunmalarıdır. Böyle bir davranış ise hem enâniyet sahibi için hem de içinde yer aldığı cemaat için son derece tehlikeli bir husustur. Zira mütevazı olmayanın ve bir buz parçasından ibaret olan enâniyetini bırakmayıp onu cemaat havuzunda eritmeyenin hizmet etmesi ve o cemaat bünyesinde uzun ömürlü olması düşünülemez.